

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Sofie Rehnström/CA

DATUM
2011-03-25

DIARIENUMMER
20100572

ERT DATUM
2010-11-30

ER REFERENS
J2010/1768/DISK

Integrations- och
jämföringsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över utredningen ”Ny struktur för mänskliga rättigheter” SOU 2010:70

LO har tagit del av utredningen och lämnar följande yttrande.

Sammanfattning av LOs ställningstagande

- LO delar utredningens grundläggande syn på vikten av att de mänskliga rättigheterna tydliggörs i lagstiftningen och i samhället i övrigt.
- LO anser dock att förslaget om att införas portalparagrafer i en mängd offentlighetsrättsliga lagar är för svagt och föreslår en annan lösning.
- LO delar utredningens syn på att Sverige för närvarande inte uppfyller Parisprinciperna. LO har ett alternativt förslag på hur dessa skulle kunna uppfyllas.

Utredningens förslag

I utredningen lämnas förslag om bland annat rättsligt skydd för de mänskliga rättigheterna, inrättandet av en nationell institution för de mänskliga rättigheterna samt det civila samhällets och näringslivets roll med avseende på de mänskliga rättigheterna.

LO anser att det är av stor vikt i varje samhälle att de mänskliga rättigheternas roll som en gemensam internationell och nationell värdegrund tydliggörs.

Det kan konstateras att Sverige är skyldigt att följa de av FN:s generalförsamling antagna ”Principles relating to the Status of National Institutions”, de s.k. Parisprinciperna. Av dessa följer att staten ska inrätta

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

nationella institutioner med uppgift att främja och skydda de mänskliga rättigheterna. Enligt Parisprinciperna ska vidare de nationella institutionerna för mänskliga rättigheter ha en oberoende ställning och ett brett mandat att följa, skydda och främja de mänskliga rättigheterna. Det ska noteras att Sverige var starkt pådrivande vid tillkomsten av Parisprinciperna.

En viktig utgångspunkt finns intagen i olika internationella överenskommelser inom ramen för FN, Europarådet och även i Parisprinciperna - att staten har ett ansvar för att rättigheterna alltid efterlevs.

LO vill särskilt betona att de mänskliga rättigheterna är bindande åtaganden för den offentliga sektorn och utgör den enskildes värn mot överträdelser och övergrepp från det allmännas sida men även att de utgör grundläggande normer för hur enskilda får bete sig mot varandra på det privata området. Ingen får använda sig av sina rättigheter på ett sätt som kränker en annan människas rättigheter.

Under överskådlig tid tillbaka har detta förhållande varit aktuellt på arbetsmarknaden. Föreningsrätten och rätten att vidta stridsåtgärder för att uppnå kollektivavtal är exempel på mänskliga rättigheter som är centrala på arbetsmarknaden. Dessa rättigheter är vidare exempel på rättigheter som vid tillämpningen av Europakonventionen kommit att utvecklas betydligt under senare tid.

Rättslig reglering, styrning och tillsyn av arbetet för de mänskliga rättigheterna

LO instämmer i utredningens slutsats att det är viktigt att medvetenheten om de mänskliga rättigheterna, och vanan att använda konventionerna som vägledning inom svensk förvaltning och rättsskipning, ökar.

De internationella åtaganden som Sverige gjort inom ramen för EU, FN, Europarådet m.fl. mellanstatliga organisationer bör förtydligas både i samband med att förslag på ny lagstiftning tas fram men även inom ramen för gällande lagstiftning. Det bör på ett tydligare sätt anges i vilken utsträckning olika regler utgör en del av Sveriges internationella åtaganden genom direkt upplysning om detta i aktuell lag.

LO anser inte att det är tillfylles att i respektive lag ta in en intetsägande portalparagraf om att Sverige har åtagit sig att följa internationella överenskommelser. Upplysningen i lag bör vara handfast och ge en tydlig vägledning av vilka internationella regler det är fråga om. Till detta bör naturligtvis även kopplas möjlighet för tillämpare att lätt få ta del av den internationella rättens utveckling som har avgörande betydelse för tolkning av både lag och internationella regler.

Den uppräknade av lagar som finns i betänkandet där förtydliganden föreslås omfattar av någon anledning inte centrala rättighetslagar inom arbetslivet, vare sig Medbestämmandelagen med dess föreningsrättsregler eller Diskrimineringslagen är nämnda. Beträffande de internationella regler som dessa lagar bygger på pågår just en sådan utveckling både på FNs, särskilt ILOs, Europarådets och EUs nivå som gäller att koppla samman förtydliganden i lag och effektiv tillgång på information.

Vad gäller förslaget att utreda lämpligheten av en inkorporering av fler konventioner om mänskliga rättigheter i svensk rätt vill LO framföra följande. Internationella regler som förs in i svensk lag ska vara möjliga att pröva rättsligt i domstol eller i annat rättsligt organ samt vara sanktionerade. Den tiden när det räckte med att ange till intet förpliktande målsättningar på detta område är enligt LO förbi. En tydligare inkorporering skulle även stärka respekten för rättigheterna som sådana.

En nationell institution för de mänskliga rättigheterna

Delegationen föreslår i betänkandet att en nationell institution – Kommissionen för mänskliga rättigheter – ska inrättas i Sverige med utgångspunkt i Parisprinciperna. Delegationen föreslår vidare att denna Kommission ska inrättas som en myndighet under riksdagen för att få en tillräckligt oberoende ställning.

LO anser istället att det finns starka skäl att parallellt med Riksdagens ombudsmän och Justitieombudsmannen (JO), som idag är ett grundlagsreglerat organ under riksdagen och som har att bevaka många av de nu aktuella rättigheterna på offentliga området, inrätta ett nytt fristående organ med ett bevakningsområde som utvidgar JOs ansvar.

LO föreslår att ett nytt förslag tas fram om att utvidga JOs ansvarsområden genom en särskild avdelning för den privata sektorn där JO ska utöva tillsyn över de mänskliga rättigheter som innefattas i de internationella åtaganden som Sverige åtagit sig att följa. Denna ordning har införts i Finland vilket talar för att denna lösning är möjlig.

Att inlemma nya uppgifter inom ramen för JO-ämbetet innebär vidare att det nu aktuella området för mänskliga rättigheter på ett enkelt sätt skulle kunna ges ett grundlagsskydd som är eftersträvansvärt.

Frågan om JO inom ramen för ett nytt mandat ska kunna pröva klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna i individuella fall bör tas upp i en andra etapp när organisationen har sjösatts och tillräcklig kunskap har skapats inom ramen för den nya organisationen.

I det sammanhanget skulle det även vara möjligt att se om det finns anledning att samordna verksamheten med Diskrimineringsombudsmannen (DO) som idag inte uppfyller kravet på oberoende enligt Parisprinciperna. DO har dock otvivelaktigt en viktig uppgift inom ramen för mänskliga rättigheters effektiva implementering i Sverige.

Utbildning, forskning och kunskapsutveckling

LO instämmer i att arbetet för full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige kräver kunskap.

LO anser dock att detta inte endast är av intresse inom den offentliga sektorn. På den privata sektor som idag omfattar både traditionell privat verksamhet men även, genom upphandling, utförande av många tjänster inom den offentliga sektorn behöver medvetandet om såväl de mänskliga rättigheterna som skyldigheterna uppmärksammas och bli föremål för utbildning och information.

Utöver ordinarie utbildningar inom grundskola och gymnasiet bör Högskolor och Universitet förmedla och förankra de mänskliga rättigheterna. När utbildning om de mänskliga rättigheterna förs in i läroplanerna och kursplanerna ska enligt LOs uppfattning även de rättigheter som föreligger inom ramen för arbetsmarknaden tydligt framgå.

LO anser att det inte är tillräckligt att Kompetensrådet för utveckling i staten (Krus) och Sveriges Kommuner och Landsting får i uppdrag att ta fram utbildning om de mänskliga rättigheterna. Även arbetsmarknadens parter bör få möjlighet att aktivt vara del av en långsiktig plan för säkerställande av att anställda och förtroendevalda systematiskt och långsiktigt erbjuds kompetensutveckling om de mänskliga rättigheterna.

Civilsamhälle och näringsliv

LO noterar att delegationen under denna rubrik angett att det civila samhället och näringslivet har viktiga funktioner att fylla för skyddet och främjandet av och respekten för de mänskliga rättigheterna och att rättigheterna är beroende av ett starkt och varierat civilsamhälle där olika organisationer, grupper och intressen kan komma till tals.

LO noterar och beklagar att de fackliga organisationerna inte nämns som organisationer med en särskild verksamhet inom området för mänskliga rättigheter. LO vill påpeka att under de senaste årtiondenas historiska politiska omvälvningar i odemokratiska samhällen har de fackliga rörelserna haft en stor betydelse för förändringar som inneburit oerhörda förbättringar för respekten för enskildas mänskliga rättigheter, inte minst inom arbetslivet.

LO anser att de fackliga organisationerna har en central position och stora möjligheter att påverka och göra skillnad när det gäller kunskapen om och vikten av de mänskliga rättigheterna.

Ett stödsystem för civila organisationers arbete för de mänskliga rättigheterna i Sverige ska enligt LO även innefatta de fackliga organisationerna. Detta skulle även medverka till att tydliggöra näringslivets sociala ansvar, bl.a. avseende de mänskliga rättigheterna.

Avslutningsvis tar LO tillfället i akt att lyfta frågan om företagens ansvar för de mänskliga rättigheterna och de internationella regelverk som stater har skyldighet att stödja och arbeta med. De senaste åren har dessa frågor fått ökad uppmärksamhet. OECDs riktlinjer för multinationella företag kommer att uppdateras under våren 2011. FNs nya ramverk för företag och mänskliga rättigheter, som har utarbetats av professor John Ruggie, kommer också att presenteras under våren. Det kommer att sätta staternas ansvar delvis i nytt ljus. LO efterlyser därför fördjupad analys i dessa frågor och menar att det bör vara ett uppdrag för en ny statlig utredning.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Sofie Rehnström